

Život v podzemí I.

- Pestrý život v jednom sklepe

Libor Dvořák, Městské muzeum Mariánské Lázně

Letos je tomu již 20 let, co se věnuji výzkumu bezobratlých živočichů v podzemních prostorech západních Čech. Získané poznatky již umožňují řadu shrnutí a zobecnění, a proto jsme se společně s některými kolegy rozhodli napsat sérii článků, které by prostřednictvím Arniky přiblížily život těchto zajímavých tvorů širšímu okruhu čtenářů. Jednotlivé díly seriálu budou zaměřeny na vybrané skupiny, na vybraný druh, na bezobratlou faunu některé oblasti nebo jen jediné lokality.

V prvním díle našeho seriálu se vypravíme do jednoho malého sklípku, pod kůlnou našeho rodinného domu ve Třech Sekerách.

Mezi nejnápadnější bezobratlé obyvatele sklípku (a podzemních prostor obecně) patří díky své velikosti měkkýši. Jedním z nejčastějších druhů je slimák největší (*Limax maximus*), nápadný svým skvrnitým zbarvením. Ve sklípku zimuje i páskovka hajní (*Cepaea nemoralis*), nápadný plž častý zejména v severních a západních Čechách. Tato páskovka je u nás nejpestřejším druhem svého rodu; náš přezimující exemplář měl zářivě žlutou ulitu s jediným temně čokoládovým páskem po obvodnici.

Na zdech, ale také na zemi pod kameny, cihlami a podobně, se ve sklepech často objevují svinky. Tito světloplášči a hniijící látky požírající pomalí tvorové patří mezi koryše. V našem sklepe (a ve sklepech i štolách obecně) jsou nejčastější stínka obecná (*Porcellio scaber*) a stínka zední (*Oniscus asellus*). Naopak vzácným druhem po celé republice je *Porcellionides pruinosus*, který je u okolí našeho domu i ve sklepe snad nejnějnějším druhem.

Obávanými sklepními lovci jsou stonožky rodu *Lithobius*. Jsou si navzájem velmi podobné a odliší je pouze opravdový expert. Z našeho sklepa se podařilo určit dva druhy, jedním z nich je *L. lucifugus*. Tento druh byl z celé České republiky publikován z malého počtu lokalit, ale v západních Čechách je v podzemních prostorech vysloveně hojný.

Snad každý si ve sklepech všimne drobných dvoukřídlých, seskupených často ve stovky až tisíce kusů. Obvykle je lidé prohlašují za komáry, ovšem komáři jsou to jen někdy – přinejmenším

stejně časté jsou bedlobytky. V našem sklepe žije pět druhů komárů, z nichž nejzácnější je chladnomilný *Culiseta alaskaensis* (obr. 1).

Z dalších dvoukřídlých se v podzemních prostorech objevují zástupci čeledi mrvatkovití (v našem sklepe jeden druh) a lanýžkovití (čtyři druhy). Zástupci těchto skupin v podzemí často přezimují, ale také zde mohou dlouhodoběji přežívat a žít se zde zahnívajícími látkami včetně netopyřích trusu. V našem sklepe jsem zaznamenal dva zajímavé druhy lanýžek, a to *Eccoptomera emarginata* – vzácnější druh vyskytující se v podzemí jen ojedinele a pouze na podzim (obr. 2) a *Oecotoea fenestralis* – všeobecně málo zaznamenávaný a málo známý druh (obr. 3).

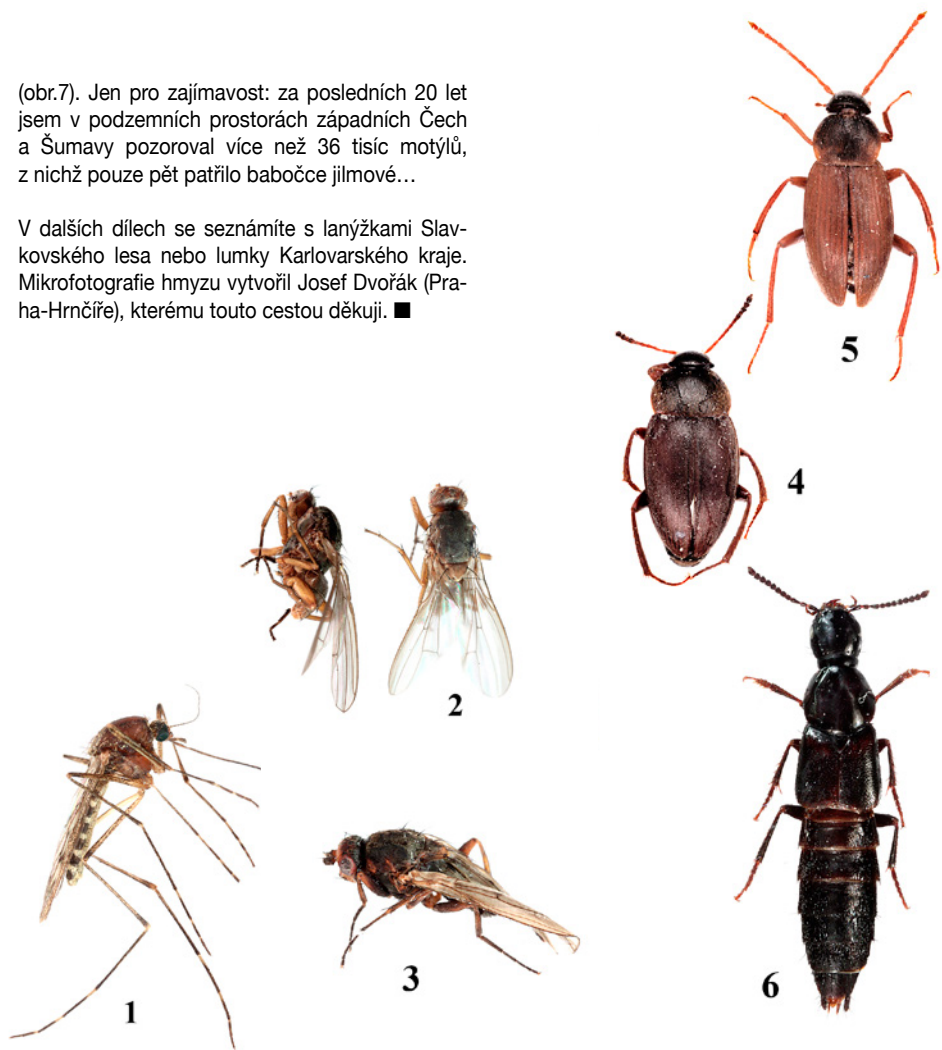
Brouci se staročeským zvukomalebným názvem lanýžovnikovití se vyvíjejí také v tlejícím organickém materiálu, ve sklepe byly zjištěny druhy *Catops fuliginosus* (obr. 4) a *C. fuscus* a také slepáč *Choleva oblonga* (obr. 5). Slepáči rodu *Choleva* žijí často ve sklepech, štolách, jeskyních, sutích, či norách savců.

V podzemí žijí nebo zimují i některé dravé druhy brouků, především střevlci – ti v našem sklepe patří k běžným druhům. Dalšími skupinou vesměs dravých brouků jsou drabčáci, v našem sklepe jich žije pět druhů. Zajímavý je *Quedius mesomelinus* (obr. 6), který má poměrně silnou vazbu na podzemí a ve sklepech a štolách západních Čech je často nalézán.

Poslední zajímavou skupinou bezobratlých, na kterou se při naší prohlídce zaměříme, jsou motýli. Několik našich druhů zimuje v podzemí, v našem sklepe jsem pozoroval pět druhů, z nichž nejzajímavější je babočka jilmová (*Nymphalis polychloros*), která je v podzemí nalézána velmi řídko

(obr.7). Jen pro zajímavost: za posledních 20 let jsem v podzemních prostorách západních Čech a Šumavy pozoroval více než 36 tisíc motýlů, z nichž pouze pět patřilo babočce jilmové...

V dalších dílech se seznámíte s lanýžkami Slavkovského lesa nebo lumky Karlovarského kraje. Mikrofotografie hmyzu vytvořil Josef Dvořák (Praha-Hrnčiče), kterému touto cestou děkuji. ■

Popisované druhy hmyzu:

- 1 - komár *Culiseta alaskaensis*,
- 2 - lanýžka *Eccoptomera emarginata*,
- 3 - lanýžka *Oeciothea fenestralis*,
- 4 - lanýžovník *Catops fuliginosus*,
- 5 - slepáč *Choleva oblonga*,
- 6 - drabčik *Quedius mesomelinus*,
- 7 - babočka jilmová (*Nymphalis polychloros*).

Všechny fotografie Josef Dvořák.

